

Nieuwe perspectieven in de strijd tegen prostaatkanker, depressie, multimorbiditeit en bronchiale astma

Vier Belgische wetenschappelijke onderzoeksprojecten winnen prijzen op de AstraZeneca Foundation Awards 2018

Brussel, 11 december 2018 – De AstraZeneca Foundation, het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) en het Fonds de la Recherche Scientifique (F.R.S. – FNRS) hebben vandaag de namen bekendgemaakt van de 4 winnaars van de AstraZeneca Foundation Awards 2018. De winnaars van 2018 zijn Prof. dr. Piet Ost (UGent), Prof. dr. Filip Raes (KU Leuven), Dr. Pauline Boeckxstaens (UGent) en Dr. Thomas Marichal (ULiège). Deze vier professoren werden bekroond voor hun baanbrekend onderzoek en ontvangen ieder een cheque van € 25.000. Prof. dr. Piet Ost wordt beloond voor zijn innovatieve methoden in de aanpak van de behandeling van prostaatkanker, Prof. dr. Filip Raes voor zijn baanbrekend onderzoek in de strijd tegen depressie, Dr. Pauline Boeckxstaens voor haar onderzoek naar de behandeling van multimorbiditeit en Dr. Thomas Marichal voor zijn onderzoek naar pulmonale immuuncellen. Zoals elk jaar werden de winnaars geselecteerd door een onafhankelijke jury, samengesteld door het FWO en het F.R.S.-FNRS.

Een boodschap van hoop voor prostaatkankerpatiënten

Een deel van de patiënten met prostaatkanker ontwikkelt uitzaaiingen: tumorweefsel dat buiten de prostaat voorkomt, bijvoorbeeld in het bot. Tot voor kort gingen artsen ervan uit dat hormoontherapie de beste manier was om uitzaaiingen te beperken of te elimineren. *“Deze therapie heeft echter een aantal bijwerkingen die de levenskwaliteit beïnvloeden: vermoeidheid, warmteopwellingen, gewichtstoename, seksuele dysfunctie, enz. Lokale behandelingen, zoals radiotherapie of chirurgie, werden zelden gebruikt en alleen om klachten te verlichten”*, legt Prof. dr. Piet Ost uit.

De afgelopen jaren is het idee ontstaan om deze lokale behandelingen vroeger in te zetten, wanneer het aantal uitzaaiingen beperkt is, om het ziekteverloop te vertragen. *“In de eerste plaats zijn we erin geslaagd om uitzaaiingen eerder op te sporen, wanneer ze nog beperkter zijn, en dus gemakkelijker lokaal te*

behandelen zijn. Vervolgens hebben we kunnen aantonen dat het mogelijk is om beperkte uitzaaiingen te verwijderen of te bestralen en zo het herval van de ziekte te vertragen. Bovendien hebben we geen ernstige bijwerkingen van chirurgie of radiotherapie vastgesteld en bleef de levenskwaliteit behouden”, zegt Prof. dr. Piet Ost.

Niet iedereen komt in aanmerking voor radiotherapie of chirurgie. De patiënt moet aan bepaalde criteria voldoen, zoals het aantal uitzaaiingen. Dit onderzoek is zeker een stap in de goede richting, en deze beloning kan helpen om nog meer vooruitgang te boeken.

Prof. dr. Piet Ost is sinds 2012 kliniekhoud op de dienst Radiotherapie van UZ Gent. Hij is tevens vicevoorzitter van de *EAU Young Academic Urologists Prostate Cancer Working Party* en actief lid van de multidisciplinaire groep voor urologie en huidkanker in UZ Gent.

Depressie aanpakken door persoonlijke herinneringen specifiek te maken

Depressie is één van de meest voorkomende psychische aandoeningen. Het onderzoek van Prof. dr. Filip Raes heeft aangetoond dat depressieve mensen moeite hebben met het terugvinden van specifieke herinneringen in hun geheugen, zoals de specifieke herinnering van de geboorte van een kind. Bovendien blijven patiënten met meer geheugenproblemen vaak langer depressief of hervallen ze gemakkelijker in een depressie. Het geheugenprobleem verdwijnt overigens vaak niet wanneer patiënten zich weer beter voelen. Het zou mensen dus niet alleen kwetsbaar maken, maar ze blijven ook kwetsbaar voor (nieuwe) depressies.

Het team van Prof. dr. Filip Raes heeft een nieuwe aanpak voor dit probleem ontwikkeld, die vandaag wordt beloond, waarbij mensen leren om herinneringen in een meer specifieke vorm uit hun geheugen terug te halen via een geheugentrainingsmodule. *“De resultaten zijn bemoedigend. Met deze aanpak kunnen patiënten specifieke herinneringen beter terugvinden en in veel gevallen gaat dit ook gepaard met een verlichting van de depressie”,* legt Prof. dr. Filip Raes uit.

Dit geheugenprobleem heeft niet alleen betrekking op depressie. Ook mensen met angststoornissen, zoals posttraumatische stressstoornissen, blijken baat te hebben bij de geheugentraining. *“Deze trainingsmodule kan dus worden uitgebreid tot andere toepassingen dan depressie. In de toekomst zullen we bijvoorbeeld ook onderzoeken of de trainingsmodule nuttig is voor de behandeling van geheugenproblemen bij ouderen”,* vervolgt Prof. dr. Filip Raes.

Prof. dr. Filip Raes is hoogleraar aan de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen van de KU Leuven en is lid van de Tuchtraad van de Psychologencommissie. Prof. dr. Filip Raes is ook redacteur voor verschillende tijdschriften, waaronder *Mindfulness* en *Journal of Experimental Psychopathology*.

Nieuwe ontwikkelingen in de behandeling van patiënten met multimorbiditeit

Hoewel veel patiënten aan meerdere ziekten lijden, hebben het onderzoek en de klinische praktijk zich in de eerste plaats gericht op het ontwikkelen van een bewijsbasis voor elke specifieke ziekte. Daarom is de behandeling van chronische ziekten gebaseerd op elk ziektespecifiek resultaat en proces, zoals gerichte laboratoriumparameters en ziektespecifieke maatregelen en overleving. Ziektegerichte zorg verhoogt bij patiënten met meerdere chronische ziekten (of multimorbiditeit) de zorglast, vermindert de transparantie van de verwachte gezondheidsresultaten en brengt extra risico's met zich mee, zoals polyfarmacie en interacties tussen geneesmiddelen.

“Om de resultaten voor patiënten met multimorbiditeiten te verbeteren, moeten we het traditionele beschrijvende model verruimen en zoeken naar een bredere niet-lineaire benadering die rekening houdt met de onvoorspelbaarheid en erkent dat elke observatie binnen een systeem moet blijven”, stelt laureaat Dr. Pauline Boeckxstaens.

We moeten onze gezondheidszorgsystemen effectief hervormen om mensen te behandelen in plaats van ziekten. Het is dan ook noodzakelijk om een benadering te volgen die gericht is op de doelstellingen om de resultaten te meten. *“Met de steun van vooraanstaande personen op het gebied van multimorbiditeitsonderzoek willen we een transdisciplinair consortium van onderzoekers, gezondheidseconomen, zorgverleners en besluitvormers in de gezondheidszorg oprichten om een transdisciplinair referentiekader op te zetten om de impact van interventies op patiënten met multimorbiditeit gericht te meten”,* aldus Dr. Pauline Boeckxstaens.

Dr. Pauline Boeckxstaens is postdoctoraal onderzoekster in de vakgroep Huisartsgeneeskunde en Eerstelijnsgezondheidszorg van UGent. Daarnaast heeft de laureaat diverse artikelen gepubliceerd in verschillende wetenschappelijke tijdschriften, zoals *Journal of Comorbidity* en *Health Expect*.

Innovatieve ontdekkingen op cellen geassocieerd met bronchiale astma

Longhomeostase is het vermogen van de longen om zijn vitale fysiologische functies uit te oefenen, waarvan de gaswisseling deel uitmaakt, terwijl het zich beschermt tegen de vele externe agressies waaraan het wordt blootgesteld (vervuiling, allergenen, microben, enz.). Het immuunsysteem van de longen draagt, wanneer het goed gereguleerd en functioneel is, in grote mate bij tot deze homeostase. *“Anderzijds kan een ontoereikende, overdreven reactie van dit immuunsysteem op allergenen, zoals pollen of stofmijten, ontstekingsziekten van de luchtwegen veroorzaken, zoals bronchiale astma”,* legt Dr. Thomas Marichal uit.

Het onderzoek van Dr. Thomas Marichal, uitgevoerd in samenwerking met Prof. Fabrice Bureau en nu bekroond met een prijs, richt zich op de immuunmechanismen die ten grondslag liggen aan zowel longhomeostase als het ontstaan van bronchiale astma. Het onderzoeksteam ontdekte het bestaan van twee populaties van pulmonaire immuuncellen die betrokken zijn bij homeostase: interstitiële macrofagen en regulerende eosinofielen. *“Deze cellen kunnen bij gezonde individuen de activering van dendritische cellen blokkeren, die verantwoordelijk zijn voor het uitlokken van de astmatische reactie”,* zegt Dr. Thomas Marichal. Bovendien bij blootstelling aan omgevingsfactoren die astma bevorderen, zoals virale infecties van de luchtwegen of een te hygiënische omgeving, hebben onderzoekers specifieke structuren in de long geïdentificeerd die bestaan uit DNA-filamenten die deze zelfde dendritische cellen sterk activeren en zo de ontwikkeling van astma bevorderen. *“Deze ontdekkingen zijn van fundamenteel en medisch belang en hebben belangrijke implicaties op middellange en lange termijn voor de preventie en behandeling van bronchiale astma”,* legt Dr. Thomas Marichal uit.

Dr. Thomas Marichal werkt voor het Fonds de la Recherche Scientifique (F.R.S.-FNRS) en heeft al vele prijzen gewonnen voor zijn onderzoek. Hij is ook lid van verschillende wetenschappelijke verenigingen, waaronder de *Belgian Immunological Society* en de *European Respiratory Society*.

De AstraZeneca Foundation helpt onderzoekers

De AstraZeneca Foundation beloont de vier laureaten, Dr. Thomas Marichal, Dr. Pauline Boeckstaens, Prof. dr. Piet Ost en Prof. dr. Filip Raes met een cheque ter waarde van €25.000. Met deze prijs vervult de AstraZeneca Foundation een van haar hoofddoelen, namelijk het overbruggen van de kloof tussen wetenschap en maatschappij. De stichting wil ook de ontwikkeling van onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek op diverse gebieden van de volksgezondheid stimuleren. In samenwerking met het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) en het Fonds de la Recherche Scientifique (F.R.S.-FNRS) reikt de AstraZeneca Foundation prijzen uit voor wetenschappelijke uitmuntendheid voor innovatief medisch onderzoek.

Contacten voor de media

Voor meer informatie of een interview met een van de prijswinnaars of met Prof. Dr. Goldman, voorzitter van de AstraZeneca Foundation, kunt u contact opnemen met

Laetitia Schreiber
+32 (0)2 610 10 66

laetitia.schreiber@akkanto.com